

Nr 53.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 54 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.

I en den 30 mars 1951 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 182, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om ändrad lydelse av 54 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);
- 2) förordning angående ändrad lydelse av 7 § förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt; samt
- 3) förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 12 februari 1943 (nr 44) om kupongskatt.

Rörande *propositionens huvudsakliga innehåll* må här nämnas följande.

I propositionen föreslås vissa ändringar i nu gällande bestämmelser angående skattskyldighet för utdelning å innehavda aktier och andelar.

Erfarenhetsmässigt ha s. k. familjebolag, å vilka överlåtits aktier och andelar, i betydande omfattning utnyttjats för att bereda fysisk person en icke avsedd skattelindring. För att förhindra detta föreslås att familjebolag, vars aktier eller andelar ägas av ett fåtal fysiska personer och som utnyttjats för ernående av obehörig skattelindring, skola — i motsats till vad nu gäller — vara skattskyldiga för utdelning. För underlättande av aktiernas eller andelarnas överförande från familjebolaget till dess intressenter ha vissa övergångsbestämmelser föreslagits.

Vidare har föreslagits att reglerna om skattefrihet för utdelning skola utvidgas att gälla aktiebolag och ekonomiska föreningar, som driva bank- eller annan penningrörelse, och aktiebolag, som driva sjuk-, olycksfalls- eller skadeförsäkringsrörelse, dock att skattefriheten föreslås begränsad till utdelning å s. k. organisationsaktier.

Ovannämnda vid propositionen fogade författningsförslag äro av följande lydelse.

1) Förslag

till

lag om ändrad lydelse av 54 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Härigenom förordnas att 54 § kommunalskattelagen den 28 september 1928¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Nuvarande lydelse:

54 §.

Från skattskyldighet frikallas:

a) svenska aktiebolag och svenska ekonomiska föreningar, *vilka icke driva bank- eller annan penningrörelse eller försäkringsrörelse:*

för utdelning från svenska aktiebolag, *svenska solidariska bankbolag* och svenska ekonomiska föreningar;

b) medlem av — — — till livförsäkring.

Föreslagen lydelse:

54 §.

Från skattskyldighet frikallas:

a) svenska aktiebolag och svenska ekonomiska föreningar *med undantag och inskränkningar som nedan i denna paragraf sägs:*

för utdelning från svenska aktiebolag och svenska ekonomiska föreningar;

b) medlem av — — — till livförsäkring.

Aktiebolag och ekonomiska föreningar, vilka driva bank- eller annan penningrörelse eller försäkringsrörelse, äga icke åtnjuta vid a) omförmäld skattefrihet; dock att aktiebolag eller ekonomisk förening, som driver bank- eller annan penningrörelse, samt aktiebolag, som driver sjuk-, olycksfalls- eller skadeförsäkringsrörelse, äro frikallade från skattskyldighet för utdelning å aktier och andelar, vilka innehavas som ett led i organisationen av sådan bolagets eller föreningens verksamhet.

Om aktierna i svenskt aktiebo-

¹ Senaste lydelse se 1950: 308.

Nuvarande lydelse:

Föreslagen lydelse:

lag eller andelarna i svensk ekonomisk förening till huvudsaklig del ägas eller på därmed jämförligt sätt innehavas — direkt eller genom förmedling av juridisk person — av en fysisk person eller ett fåtal fysiska personer och om bolaget eller föreningen icke visar att dess vinstmedel i skälig omfattning använts för utdelning till delägarna, skall vad i första stycket vid a) sägs äga tillämpning allenast såvitt avser utdelning å aktier eller andelar, vilka innehavas av bolaget eller föreningen såsom ett led i organisationen av annan verksamhet än förvaltning av fastighet, värdepapper eller annan därmed likartad lös egendom.

Riksskattenämnden må, om synnerliga skäl därtill föranleda, medgiva bolag eller förening, som jämlikt bestämmelserna i nästföregående stycke skall utgöra skatt för utdelning å aktier eller andelar, att för viss tid åtnjuta i första stycket vid a) omförmäld skattefrihet. Över beslut, som riksskattenämnden meddelat i sådant ärende, må klagan icke föras.

Att personer, — — — samma paragraf.

(Se vidare anvisningarna.)

Att personer, — — — samma paragraf.

(Se vidare anvisningarna.)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1952; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1952 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1952 eller tidigare år.

I samband med ikraftträdandet av denna lag skall följande iakttagas.

Därest delägare i bolag eller förening, som på grund av bestämmelserna i 54 § tredje stycket icke åtnjuter skattefrihet för utdelning å innehavda aktier eller andelar, före den 1 januari 1954 av bolaget eller föreningen förvärvar sådana aktier eller andelar till ett pris icke understigande bolagets eller föreningens anskaffningskostnad för samma tillgångar, skall den

omständigheten att aktiernas eller andelarnas verkliga värde vid överlåtelsen överstiger nämnda pris icke medföra att delägaren skall anses hava åtnjutit skattepliktig intäkt. Avyttrar delägaren sålunda förvärvade aktier eller andelar, skall vid tillämpning av bestämmelserna om realisationsvinst i 35 § så anses som om delägaren förvärvat tillgångarna vid tidpunkten för bolagets eller föreningens förvärv av desamma.

Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning, därest delägare i bolag eller förening, som av riksskattenämnden för viss tid lämnats sådant medgivande varom i 54 § fjärde stycket förmåles, inom två år efter utgången av nämnda tid förvärvar aktier eller andelar varom här är fråga.

2) F ö r s l a g

till

förordning angående ändrad lydelse av 7 § förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt.

Härigenom förordnas, att 7 § förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Nuvarande lydelse:

7 §.

Från skattskyldighet — — — avsedda ändamål;

h) svenska aktiebolag och svenska ekonomiska föreningar, *vilka icke driva bank- eller annan penningrörelse eller försäkringsrörelse:*

för utdelning från svenska aktiebolag och svenska ekonomiska föreningar;

i) här i — — — hänförlig verksamhet.

Föreslagen lydelse:

7 §.

Från skattskyldighet — — — avsedda ändamål;

h) svenska aktiebolag och svenska ekonomiska föreningar *med undantag och inskränkningar som nedan i denna paragraf sägs:*

för utdelning från svenska aktiebolag och svenska ekonomiska föreningar;

i) här i — — — hänförlig verksamhet.

Aktiebolag och ekonomiska föreningar, vilka driva bank- eller annan penningrörelse eller försäkringsrörelse, äga icke åtnjuta vid h) omförmäld skattefrihet; dock att

¹ Senaste lydelse se 1950: 309.

Nuvarande lydelse:

Föreslagen lydelse:

aktiebolag eller ekonomisk förening, som driver bank- eller annan penningrörelse, samt aktiebolag, som driver sjuk-, olycksfalls- eller skadeförsäkringsrörelse, äro frikallade från skatteskyldighet för utdelning å aktier och andelar, vilka innehavas som ett led i organisationen av sådan bolagets eller föreningens verksamhet.

Om aktierna i svenskt aktiebolag eller andelarna i svensk ekonomisk förening till huvudsaklig del ägas eller på därmed jämförligt sätt innehavas — direkt eller genom förmedling av juridisk person — av en fysisk person eller ett fåtal fysiska personer och om bolaget eller föreningen icke visar att dess vinstmedel i skälig omfattning använts för utdelning till delägarna, skall vad i första stycket vid h) sägs äga tillämpning allenast såvitt avser utdelning å aktier eller andelar, vilka innehavas av bolaget eller föreningen såsom ett led i organisationen av annan verksamhet än förvaltning av fastighet, värdepapper eller annan därmed likartad lös egendom.

Riksskattenämnden må, om synnerliga skäl därtill föranleda, medgiva bolag eller förening, som jämlikt bestämmelserna i nästföregående stycke skall utgöra skatt för utdelning å aktier eller andelar, att för viss tid åtnjuta i första stycket vid h) omförmäld skattefrihet. Över beslut, som riksskattenämnden meddelat i sådant ärende, må klagan icke föras.

Att personer, — — — samma paragraf.

Att personer, — — — samma paragraf.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1952; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1952 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1952 eller tidigare år.

I samband med ikraftträdandet av denna förordning skall följande iakttagas.

Därest delägare i bolag eller förening, som på grund av bestämmelserna i 7 § tredje stycket icke åtnjuter skattefrihet för utdelning å innehavda aktier eller andelar, före den 1 januari 1954 av bolaget eller föreningen förvärvar sådana aktier eller andelar till ett pris icke understigande bolagets eller föreningens anskaffningskostnad för samma tillgångar, skall den omständigheten att aktiernas eller andelarnas verkliga värde vid överlåtelsen överstiger nämnda pris icke medföra att delägaren skall anses hava åtnjutit skattepliktig intäkt. Avyttrar delägaren sålunda förvärvade aktier eller andelar, skall vid tillämpning av bestämmelserna om beskattning av realisationsvinst så anses som om delägaren förvärvat tillgångarna vid tidpunkten för bolagets eller föreningens förvärv av desamma.

Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning, därest delägare i bolag eller förening, som av riksskattenämnden för viss tid lämnats sådant medgivande varom i 7 § fjärde stycket förmäles, inom två år efter utgången av nämnda tid förvärvar aktier eller andelar varom här är fråga.

3) Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 12 februari 1943 (nr 44) om kupongskatt.

Häri genom förordnas, att 1 § förordningen den 12 februari 1943¹ om kupongskatt skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

Nuvarande lydelse:

1 §.

Skyldighet att — — — förvärvat aktien.

Skyldighet att utgöra kupongskatt skall ock åligga utdelningsberättigad, som uppträder såsom bulvan för annan, i det att han huvudsakli-

Föreslagen lydelse:

1 §.

Skyldighet att — — — förvärvat aktien.

Skyldighet att utgöra kupongskatt skall ock åligga utdelningsberättigad, som uppträder såsom bulvan för annan, i det att han huvudsakli-

¹ Senaste lydelse se 1947: 579.

Nuvarande lydelse:

gen för dennes räkning framträder såsom ägare till aktie, å vilken utdelningen belöper, försåvitt bulvanförhållandet är i strid med ett enligt lag gällande förbud eller det avser att bereda obehörig förmån vid taxering till statlig inkomstskatt eller kommunal inkomstskatt.

Skyldighet att — — — statlig inkomstskatt.

I den — — — erforderligt belopp.

Föreslagen lydelse:

gen för dennes räkning framträder såsom ägare till aktie, å vilken utdelningen belöper, försåvitt bulvanförhållandet är i strid med ett enligt lag gällande förbud eller det avser att bereda obehörig förmån vid taxering till statlig inkomstskatt eller kommunal inkomstskatt. *Sådan skyldighet skall även åligga utdelningsberättigad, som innehar aktie under sådana förhållanden att fysisk person därigenom obehörigen vinner befrielse från kupongskatt.*

Skyldighet att — — — statlig inkomstskatt.

I den — — — erforderligt belopp.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Av statsrådsprotokollet i ärendet inhämtas bl. a. följande.

Enligt gällande bestämmelser skall av aktiebolag och ekonomisk förening förvärvad inkomst i princip beskattas två gånger, nämligen först hos bolaget eller föreningen och — till den del inkomsten utdelas till bolagets eller föreningens delägare — därefter hos dessa. Detta framgår av, å ena sidan, föreskriften i 38 § 1 mom. kommunalskattelagen att till intäkt av kapital räknas, bland annat, utdelning å svenska aktier och andelar i svenska ekonomiska föreningar, och, å andra sidan, den omständigheten att reglerna angående inkomstberäkningen för nämnda juridiska personer icke medge rätt till avdrag för utdelning till delägarna.

I detta sammanhang må även erinras om bestämmelsen i 38 § kommunalskattelagen att såsom utdelning från ekonomisk förening anses jämväl vad som vid föreningens upplösning utskiftas till medlem utöver inbetald insats. Till denna bestämmelse, som tillkommit i syfte att göra dubbelbeskattningen av sådan förenings inkomst effektiv, saknas en direkt motsvarighet i vad det gäller utskiftning av vinstmedel från aktiebolag som upplöses. I stället har i förordning den 27 juni 1927 (nr 321) om skatt vid utskiftning av aktiebolags tillgångar upptagits bestämmelser av innebörd, att svenskt aktiebolag, som utskiftar vinstmedel till delägarna, skall i anledning härav

erlägga en särskild utskiftningsskatt till staten. Det må tilläggas att reglerna om beskattning av vinstmedel, som utskiftas från aktiebolag eller ekonomisk förening, gälla oavsett om det utskiftade härrör av medel, som för bolaget eller föreningen utgjort skattepliktig inkomst eller ej.

Av 2 § förordningen om statlig inkomstskatt framgår, att de nyss återgivna stadgandena i kommunalskattelagen äga en motsvarande tillämplighet vid taxeringen till statlig inkomstskatt.

I syfte att förhindra en flerfaldig beskattning av aktiebolags och ekonomiska föreningars inkomst har i 54 § första stycket a) kommunalskattelagen och 7 § första stycket h) förordningen om statlig inkomstskatt föreskrivits, att svenska aktiebolag och svenska ekonomiska föreningar äro frikallade från skattskyldighet för utdelning från svenska aktiebolag och svenska ekonomiska föreningar. Från denna frihet från kedjebeskattning ha dock uttryckligen undantagits sådana bolag och föreningar, vilka driva bank- eller annan penningrörelse eller försäkringsrörelse.

Vidare bör uppmärksammas bestämmelsen i 39 § 1 mom. kommunalskattelagen, att om aktiebolag eller ekonomisk förening åtnjutit inkomst genom sådan utdelning å aktier eller föreningsandelar, för vilken skatteplikt enligt vad nyss sagts icke föreligger, så äger bolaget eller föreningen ej åtnjuta avdrag för ränta å gäld, som belöper å nämnda värdehandlingar, i vidare mån än som räntan överstiger utdelningen. Därest icke annat framgår av förebragt utredning, skall jämlikt 44 § kommunalskattelagen och anvisningarna till samma paragraf å värdehandlingarna i fråga i regel anses belöpa lika stor del av bolagets eller föreningens hela gäld, som värdehandlingarnas bokförda värde utgör utav bokförda värdet av bolagets eller föreningens samtliga tillgångar.

Slutligen må erinras om bestämmelserna i förordningen den 26 juni 1933 (nr 395) om ersättningsskatt, vilka bestämmelser tillkommit i avsikt att förhindra att vissa aktiebolag och ekonomiska föreningar i syfte att bereda delägarna skattelindring underlåta att besluta en eljest motiverad vinstutdelning.

Det nu återgivna komplexet av författningsbestämmelser har, främst under de senaste åren, utsatts för åtskillig kritik. Sålunda har framhållits bl. a. att den föreskrivna friheten från kedjebeskattning i avsevärd omfattning föranlett formellt fullt lagliga transaktioner, vilka transaktioners egentliga syfte dock uteslutande varit att ernå en av lagstiftaren icke avsedd skattelindring. Den konstaterade luckan i lagstiftningen skulle ha utnyttjats främst av skattskyldiga med betydande förmögenhet, som av dem placerats i ett för ändamålet bildat förvaltningsbolag, men över huvud taget av s. k. familjebolag d. v. s. aktiebolag eller ekonomiska föreningar med en eller ett fåtal delägare, som vore verksamma under sådana omständigheter att intresset av att uttaga vinstmedel från bolaget eller föreningen i form av utdelning vore av underordnat intresse.

Här må omnämnas att *Taxeringsnämndsordföranden*s riksförbund i skrivelse den 24 juli 1946 till finansdepartementet ansett sig böra rikta uppmärk-

sambeten på önskvärdheten av att åtgärder vidtoges till förhindrande av det rådande missbruket av de ifrågavarande skattefrihetsbestämmelserna.

Men kritik har även riktats mot bestämmelserna i 54 § kommunalskattelagen och 7 § förordningen om statlig inkomstskatt till den del desamma föreskriva skyldighet för aktiebolag och ekonomiska föreningar, som driva bank- eller annan penningrörelse eller försäkringsrörelse, att skatta för utdelning å aktier och föreningsandelar. Det har därvid hävdats, att bestämmelserna i fråga föranledde en materiellt icke befogad och i princip icke heller avsedd merbeskattning. Sålunda må omnämnas att *Svenska bankföreningen* och *Svenska försäkringsbolags riksförbund* till finansdepartementet ingivit en den 21 oktober 1942 dagtecknad skrivelse, däri hemställts att åtgärder måtte vidtagas i syfte att erhålla sådan ändring i gällande bestämmelser, att skattefrihet måtte medgivnas bankaktiebolag för utdelning å aktier och andelar, vilkas innehavande utgjort ett led i organisationen av bolagets verksamhet, ävensom för utdelning å aktier, som med Konungens särskilda tillstånd förvärvats för tillgodoseende av ett för bankväsendet eller det allmänna gagneligt ändamål, samt att skattefrihet medgäves försäkringsaktiebolag för utdelning å aktier och andelar, vilkas innehavande utgjort ett led i organisationen av utav bolaget idkad sjuk-, olycksfalls- eller skadeförsäkringsrörelse.

Över sistnämnda framställning ha, efter remiss, *yttranden* avgivits av statskontoret, kammarrätten, bank- och fondinspektionen, försäkringsinspektionen, överståthållarämbetet och länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Västmanlands län.

Förenämnda framställningar från Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund samt från Svenska bankföreningen och Svenska försäkringsbolags riksförbund ha därefter överlämnats till 1944 års allmänna skattekommitté att av kommittén tagas i övervägande vid fullgörande av kommittén åliggande utredningsuppdrag.

Kommittén (riksdagsmannen H. L. E. Sjödahl, ordförande, bankdirektören E. Browaldh, revisionsintendenten E. Hjöhlman, f. d. kammarrättsrådet E. D. Sivert samt riksdagsmännen A. W. Strand och O. E. Werner) har den 23 juni 1950 avgivit *betänkande med förslag angående ändrade bestämmelser för beskattning av utdelning å svenska aktier och andelar i vissa fall, m. m.* (SOU 1950: 21). Vid betänkandet, som även innefattar förslag till ändrade regler rörande beskattningen av periodiskt understöd m. m. — vad kommittén i sistnämnda hänseenden anfört upptages icke till behandling i förevarande proposition — ha fogats av kommittén utarbetade författningsförslag. Dessa förslag till den del de beröra frågan om ändrade bestämmelser rörande beskattning av utdelning å aktier och andelar ha såsom *Bihang 1* fogats vid statsrådsprotokollet.

Över betänkandet i nu ifrågavarande del ha, efter remiss, *yttranden* avgivits av kammarrätten, kommerskollegium (med överlämnande av yttranden från handelskamrarna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Gävle, Sveriges fastighetsägareförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmanna-

förbund, Sveriges industriförbund, Sveriges redareförening och Föreningen auktoriserade revisorer), bank- och fondinspektionen (med överlämnande av yttrande från Svenska bankföreningen), försäkringsinspektionen (med överlämnande av yttrande från Svenska försäkringsbolags riksförbund), överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands och Västernorrlands län, mellankommunala prövningsnämnden, Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund, Sveriges advokatsamfund och Tjänstemännens centralorganisation. Därjämte har tillfälle att avgiva yttrande över betänkandet beretts landsorganisationen i Sverige, som förklarar betänkandet i förevarande del icke föranleda något landsorganisationens yttrande, och Kooperativa förbundet, som emellertid velat yttra sig över kommitténs förslag allenast till den del detta avsåge ändrade beskattningsregler rörande utdelning, uppbyggen av aktiebolag som dreve bank- eller annan penningrörelse eller försäkringsrörelse. Slutligen må nämnas att i anledning av betänkandet har en skrivelse inkommit från Hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningars riksförbund u. p. a.

Rörande *motiveringen* för de i propositionen framlagda förslagen får utskottet hänvisa till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelsen härutinnan återfinnes under följande rubriker å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen

De s. k. familjebolagens skattskyldighet för utdelning å innehavda aktier och andelar, s. 11—47.

Bank- och andra penningbolags skattskyldighet för utdelning å aktier och andelar, s. 47—54.

Försäkringsföretags skattskyldighet för utdelning å aktier och andelar, s. 55—60.

Övriga frågor, s. 61—62.

Utskottets yttrande.

I proposition nr 182 har på grundval av ett av 1944 års allmänna skattekommitté avgivet betänkande framlagts förslag till vissa ändringar av de förut omnämnda, i 54 § första stycket a) kommunalskattelagen och 7 § första stycket h) förordningen om statlig inkomstskatt upptagna bestämmelserna angående skattskyldighet för utdelning å innehavda aktier och andelar. Sålunda föreslås att om ett aktiebolag eller en ekonomisk förening, vars aktier eller andelar ägas av en fysisk person eller ett fåtal fysiska personer, icke visar att dess vinstmedel i skälighets omfattning använts för utdelning till delägarna skall till beskattning upptagas den utdelning, som bolaget eller föreningen uppburit å innehavda aktier och andelar. Till undvikande av obilliga verkningar, som undantagsvis kunde föranledas av införandet av en sådan bestämmelse, föreslås samtidigt att riksskattenämnden tillägges

befogenhet att i särskilda fall och för viss tid meddela dispens från bestämmelsens tillämpning.

Vidare föreslås i propositionen, att reglerna om skattefrihet för utdelning å aktier och andelar skola utsträckas att gälla aktiebolag och ekonomiska föreningar, som driva bank- eller annan penningrörelse, samt aktiebolag, som driva sjuk-, olycksfalls- eller skadeförsäkringsrörelse. Denna skattefrihet skulle dock vara begränsad till utdelning å aktier och andelar, vilka innehades som ett led i organisationen av en verksamhet av nyss angivet slag.

Slutligen upptager propositionen förslag till sådan ändring i förordningen om kupongskatt, att fysisk person, som — när han icke är bosatt eller stadigvarande vistas här i Sverige — är skyldig erlägga kupongskatt för utdelning å aktier i svenska aktiebolag, icke skall kunna kringgå denna bestämmelse genom att mot räntebärande revers överlåta aktierna å ett holdingbolag.

Förslaget om inskränkning i gällande bestämmelser rörande skattefrihet för utdelning mellan bolag och föreningar är att se mot bakgrunden av det under senare år i alltmer ökad omfattning anlidade förfaringssättet hos vissa skattskyldiga att utnyttja anordningen att å ett aktiebolag eller en ekonomisk förening överlåta aktier och andra värdepapper i syfte att erhålla av lagstiftaren icke avsedda skattelättnader. Vad i propositionen anföres rörande de s. k. familjebolagens utnyttjande i angivet hänseende ger ett oförtydligt uttryck för önskvärdheten av lagstiftningsåtgärder.

Det av skattekommittén framlagda förslaget i ämnet innebar i huvudsak, att en definition av begreppet familjebolag lämnades i skatteförfattningarna och att en bestämmelse samtidigt infördes därom att familjebolag vore skattskyldiga för utdelning. Definitionen hade så utformats att till familjebolag bleve att hänföra aktiebolag och ekonomisk förening, vars aktier eller andelar innehades av en fysisk person eller ett fåtal fysiska personer, inbördes besläktade eller ej, under sådana förhållanden att intresset av att uttaga vinstmedel från den juridiska personen i form av utdelning vore av underordnad betydelse.

Mot kommitténs förslag har riktats invändningar av innebörd, att detsamma ginge utöver syftet med en lagstiftning, vilket allenast borde vara att förhindra familjebolagens utnyttjande för vinnande av obehörig skattelättnad. Det kunde nämligen befaras att ett genomförande av förslaget komme att medföra att ifrågavarande förvaltningsformer över huvud icke skulle vidare kunna utnyttjas och alltså icke heller i sådana fall, där några invändningar ur skattesynpunkt icke vore att framställa och där anordningen med ett familjebolag vore den lämpligaste eller rent av enda användbara.

Genom den utformning, som det i propositionen upptagna förslaget erhållit, ha — enligt bevillningsutskottets mening — dessa invändningar i tillbörlig omfattning tillgodosetts samtidigt som förslaget synes erbjuda tillräckliga möjligheter för att förhindra det iakttagna missbruket. Förslaget innebär nämligen att så snart ett familjebolag utnyttjas för vinnande av en

icke avsedd skattelindring åt fysisk person eller — som bestämmelserna utformats — så snart familjebolaget icke visat att dess vinstmedel i skälig omfattning använts för utdelning till delägarna, inträder skattskyldighet för utdelning. Å andra sidan bliva bestämmelserna icke tillämpliga å familjebolag, mot vilkas åtgöranden icke finnas några befogade invändningar att ur skattesympunkt framställa.

Av vad i propositionen anförts framgår tillika att det däri upptagna förslaget även är att se mot bakgrunden av ett av regeringsrätten den 14 februari 1951 meddelat utslag, för vilket i propositionen lämnats en redogörelse. Genom detta utslag, som alltså meddelats sedan skattekommitténs förslag framlagts, är klarlagt att ett utnyttjande av gällande bestämmelser om frihet från beskattning av utdelningsinkomst i syfte att eliminera en skatteskuld icke godtages i praxis; redan gällande bestämmelser möjliggöra med andra ord att i ett fall som det nu åsyftade nå ett materiellt riktigt beskattningsresultat.

I detta sammanhang vill utskottet instämma i departementschefens uttalande att det torde kunna förutsättas att i praxis åtgärder, som endast i syfte att kringgå beskattningsreglerna givits en viss utformning, komma att bedömas efter deras verkliga innebörd.

Som framgår av det nyss sagda har bevillningsutskottet icke funnit anledning att rikta erinringar mot det i propositionen upptagna förslaget i nu förevarande del. Då emellertid förslaget utformats under iakttagande av önskemålet att icke tillskapa svårigheter för sådana familjebolag, mot vilkas åtgöranden icke funnits några invändningar att ur skattesympunkt framställa, är det å andra sidan angeläget — såsom ock i propositionen understrukits — att vid bestämmelsernas tillämpning iakttages att syftet med en lagstiftning av föreslagen innebörd är att förhindra att familjebolagen utnyttjas för vinnande av obehörig skattelättnad.

I propositionen (s. 44—45) omnämnas några förfaringssätt, varigenom vinstmedel i ett familjebolag kunna uttagas under sådana förhållanden, att den å dessa vinstmedel vilande skatteskulden helt elimineras. En med de i propositionen angivna förfaringssätten likartad metod är den, att aktierna i ett förvaltningsbolag med ansamlade vinstmedel mot revers överlätas på ett annat förvaltningsbolag. Till sistnämnda bolag, vars vinstmedel i skälig omfattning använts för utdelning och därför icke kan anses skattskyldigt för utdelning, överföras förstnämnda bolags vinstmedel genom utdelning; dessa vinstmedel utnyttjas därefter för betalning av reversskulden. Detta innebär, att skatteskulden å vinstmedlen definitivt elimineras.

I propositionen har uttalats, att redan gällande bestämmelser syntes möjliggöra åsättandet av en materiellt riktig taxering i fall som de nu antydda. Därvid har uppenbarligen åsyftats den tolkning av bestämmelserna, som regeringsrätten godtagit i sitt förenämnda, den 14 februari 1951 meddelade utslag.

Utskottet vill uttala sin anslutning till vad i propositionen sålunda framhållits. Utskottet är nämligen av den meningen, att om ägaren till aktierna

i ett familjebolag med vinstmedel, varå vilar en skatteskuld, överlåter dessa aktier å annan under sådana förhållanden att förutsättningar för skatteskuldens definitiva eliminerande tillskapats, redan gällande bestämmelser kunna medgiva åsättandet av en materiellt riktig taxering.

I propositionen har framhållits, att bolags eller förenings karaktär av familjebolag i skatteteknisk mening borde bedömas icke blott på grundval av vad som förekommit under beskattningsåret. Hade sålunda ett familjebolag under ett tidigare år utnyttjats för kringgående av beskattningsreglerna, borde detta vara tillräckligt skäl för att fortsättningsvis skattlägga bolaget för mottagen utdelning. En förklaring från bolagets sida att det icke vidare tänkte medverka till transaktioner i skatteundandragande syfte borde i sådant fall regelmässigt icke godtagas. Ett bolag, som medverkat till skatteflyktsåtgärder, finge vara berett att taga konsekvenserna därav. Samtidigt har emellertid i propositionen framhållits, att en viss försiktighet borde iakttagas beträffande sådana familjebolag, som existerade vid lagändringens ikraftträdande och vilkas medverkan till transaktioner i antytt syfte låge relativt långt tillbaka i tiden.

Utskottet vill uttala sin principiella anslutning till den sålunda uttalade meningen. Ett familjebolag, som ett år medverkat till transaktioner i skatteundandragande syfte, bör ett följande år icke fritagas från skattskyldighet för utdelning allenast av den anledningen att bolaget sistberörda år icke medverkat i dylika transaktioner; skulle en sådan årlig omprövning av skattskyldigheten företagas, bleve lagstiftningen lätt nog verkningslös. Men utskottet har å andra sidan den uppfattningen, att särskilda omständigheter kunna föranleda till att den nu angivna tolkningen av bestämmelserna frånträdes. Utskottet åsyftar exempelvis sådana fall, där aktierna i bolaget överlåtits å ny ägare och omständigheterna göra sannolikt att bolaget icke vidare kommer att utnyttjas för vinnande av obehöriga skattelättnader. Även om någon förändring i äganderätten till aktierna icke inträtt, kan det undantagsvis framstå som rimligt att icke vidare beskatta bolaget för mottagen utdelning, nämligen därest sådana förändringar i den av bolaget förda utdelningspolitiken vidtagits och det framstår såsom uppenbart att bolaget icke vidare kommer att utnyttjas i skatteundandragande syfte. Vad nu sagts bör särskilt gälla sådana familjebolag, vilkas utnyttjande i nyss angivet syfte hänför sig till tiden före lagändringens ikraftträdande.

Utskottet får slutligen tillägga, att vad i propositionen föreslagits om en utvidgning av bestämmelserna rörande skattefrihet för utdelning att omfatta aktiebolag och ekonomiska föreningar, som driva bank- eller annan penningrörelse, ävensom vissa försäkringsaktiebolag icke föranlett några erinringar från utskottets sida. Detsamma gäller förslaget om ändrad lydelse av 1 § förordningen om kupongskatt samt vad i propositionen i övrigt anförts.

Utskottets hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 182, antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag om ändrad lydelse av 54 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

2) förordning angående ändrad lydelse av 7 § förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt; samt

3) förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 12 februari 1943 (nr 44) om kupongskatt.

Stockholm den 10 maj 1951.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Heüman, Gustaf Elofsson, Franzon*, Velander, Falk, Niklasson, Wehtje, Rune Johansson och Spetz samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Björklund, Jonsson i Skedsbygd, Nilsson i Kristinehamn, Sjölin, Gunnarsson, Edström, Kärrlander, Åqvist* och Henriksson*.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.